

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 9/05-38

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. apríla 2005 v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Eduarda Bárányi a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť M. A., bytom Š., zastúpenej advokátkou JUDr. M. J., Advokátska kancelária, N., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Nové Zámky v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 196/95 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Nové Zámky v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 196/95 p o r u š i l základné právo M. A., aby sa jej vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Nové Zámky v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 196/95 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. M. A. priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Nové Zámky p o v i n n ý vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. M. A. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 9 338 Sk (slovom deväťtisícristotridsaťosem slovenských korún), ktoré je Okresný súd Nové Zámky p o v i n n ý vyplatiť na účet jej právnej zástupkyne advokátky JUDr. M. J., Advokátska kancelária, N., do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I .

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 20. januára 2005 č. k. I. ÚS 9/05-10 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť M. A., bytom Š. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. M. J., Advokátska kancelária, N., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Nové Zámky (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 196/95.

2. Z prijatej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka 22. decembra 1995 podala na okresnom súde návrh „na určenie vecného bremena práva prechodu cez nehnuteľnosť“.

Podľa tvrdenia sťažovateľky „... tento súdny spor je zdĺhavý ... trvá už 9 rokov, čo je neuveriteľne dlhá doba, zvlášť v prípade, že sa jedná o umožnenie riadneho prístupu k vlastným nehnuteľnostiam. Je pravdou, že sa jedná po právnej i faktickej stránke o veľmi zložitú záležitosť. Podľa môjho názoru však nie je dĺžka sporu spôsobená správaním sa

účastníkov konania. Som toho názoru, že nečinnosť súdu spôsobila neúmernú dĺžku súdneho sporu ...“.

3. Sťažovateľka sa viackrát (napr. 28. novembra 1997, 11. júna 1998, 4. januára 1999, 22. marca 1999, 30. a 31. augusta 1999) informovala o priebehu konania (resp. urgovala pokračovanie v konaní) a ani sťažnosti na prieťahy v konaní podané predsedovi okresnému súdu (resp. postúpené mu z Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky) v rokoch 2003 a 2004 nevedli k efektívnej náprave (k sťažnosti boli pripojené tri odpovede predsedu okresného súdu na sťažovateľkine sťažnosti, a to: č. k. Spr. 1514/03-7 z 29. mája 2003, č. k. Spr. 1536/04-4 z 31. augusta 2004 a sp. zn. Spr. 1536/04 z 3. decembra 2004). Vo veci nie je do dňa podania jej sťažnosti ústavnému súdu právoplatne rozhodnuté.

4. Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd vyslovil porušenie označeného základného práva, okresnému súdu prikázal konať bez zbytočných prieťahov, priznal jej finančné zadosťučinenie „vo výške 500 000 Sk“ a náhradu trov konania. Sťažovateľka tvrdí, že okresný súd v posudzovanom konaní porušil ňou označené základné právo.

5. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho predsedom, vyjadrením č. k. Spr. 1606/05-11 zo 14. marca 2005 a sťažovateľka prostredníctvom stanoviska svojej právnej zástupkyne k uvedenému vyjadreniu okresného súdu zo 4. apríla 2005.

6. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou týchto základných práv – inak ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci,

t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 100/03).

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 8 C 196/95.

A/ 1. Sťažovateľka podala 22. decembra 1995 okresnému súdu proti odporcom: Ing. A. S. zo Š. (ďalej len „odporca č. 1“), Ing. S. M. zo Š. (ďalej len „odporca č. 2“) a Ing. P. S. z Nitry (ďalej len „odporca č. 3“) návrh „na určenie vecného bremena práva prechodu cez nehnuteľnosť“. Odporcovia č. 2 a č. 3 sú právne zastúpení advokátkou V. K. z N. (ďalej len „advokátka č. 2“).

2. Okresný súd 30. januára 1996 vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku a jej právneho zástupcu advokáta JUDr. L. H. z N. (ďalej aj „advokát“) na zaslanie kúpnej zmluvy R I-897/67, R II-377/67. Taktiež nariadil termín pojednávania na 21. február 1996.

3. Advokát 31. januára 1996 oznámil, že už v návrhu sťažovateľka požiadala o oslobodenie od povinnosti platiť súdne poplatky, predložil požadovanú kúpnu zmluvu a požiadal o preloženie termínu pojednávania, lebo v tom čase bude čerpať dovolenku na zotavenie a sťažovateľka nie je schopná sama sa zastupovať. Priložil potvrdenie o majetkových pomeroch sťažovateľky. Sťažovateľka listom z 1. februára 1996 oznámila okresnému súdu, že kolok v hodnote 500 Sk dala advokátovi a že v návrhu žiadala o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov.

4. Okresný súd uznesením z 5. februára 1996 priznal sťažovateľke oslobodenie od súdnych poplatkov.

5. Odporca č. 1 predložil okresnému súdu 26. februára 1996 stanovisko k návrhu sťažovateľky.

6. Advokátka č. 2 predložila 26. februára 1996 vyjadrenie odporcu č. 2 a odporcu č. 3 k návrhu sťažovateľky, ktorým ho žiadala zamietnuť.

7. Na pojednávani konanom 28. februára 1996 za prítomnosti účastníkov a ich zástupcov boli vykonané prednesy prítomných a pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom vykonania obhliadky predmetu sporu 12. marca 1996.

8. Sťažovateľka oznámila 21. marca 1996 okresnému súdu, že sa rozhodla nepristúpiť na dohodu s odporcami a žiadala uviesť vec do pôvodného stavu.

9. Odporca č. 1 oznámil 4. apríla 1996 okresnému súdu, aké opatrenia vykonal, aby sťažovateľka mohla prejsť k svojmu bytu cez pozemok odporcov. Sťažovateľka vytvorený priechod cez pozemok odporcov odmietla užívať. Z uvedeného dôvodu k mimosúdnej dohode nedošlo.

10. Okresný súd nariadil 12. apríla 1996 pojednávanie na 22. máj 1996.

11. Sťažovateľka 6. mája 1996 oznámila okresnému súdu adresy šiestich svedkov, ktorých žiadala vypočuť. Advokát žiadal preložiť pojednávanie na iný termín (kolízia termínov pojednávani) a oznámil adresy ďalších dvoch svedkov, ktorých navrhol vypočuť.

12. Odporca č. 1 predložil 13. mája 1996 doplňujúce stanovisko k návrhu sťažovateľky. Namietal premlčanie práva zodpovedajúceho vecnému bremenu v bode 1/6 kúpnej zmluvy zo 17. novembra 1967. Žiadal návrh zamietnuť.

13. Pojednávanie stanovené na 22. máj 1996 bolo z dôvodu ospravedlnenej neúčasti sťažovateľky a jej advokáta odročené na 19. jún 1996.

14. Na pojednávani konanom 19. júna 1996 za prítomnosti účastníkov konania a ich právnych zástupcov boli vykonané prednesy účastníkov a výsluch svedkyne M. Č. Pojednávanie bolo odročené na 10. júl 1996, na ktorom budú vypočutí ďalší svedkovia.

15. Odporca č. 1 požiadal 8. júla 1996 okresný súd o odročenie pojednávania na iný termín z dôvodu jeho choroby. Nesúhlasil s pojednávaním v jeho neprítomnosti, lebo nemá právneho zástupcu.

16. Pojednávanie stanovené na 10. júl 1996 bolo pre neprítomnosť účastníkov a ich právnych zástupcov odročené na neurčito. Okresný súd 15. júla 1996 vyzval odporcu č. 1, aby oznámil, kedy mu zdravotný stav umožní zúčastniť sa na pojednávani. Ten 5. augusta 1996 oznámil, že spôsobilý bude po 10. auguste 1996. Advokátka č. 2 požiadala okresný súd, aby stanovil termín pojednávania mimo 26. až 30. augusta 1996, kedy bude čerpať dovolenku.

17. Odporca č. 1 požiadal 5. augusta 1996 okresný súd o oslobodenie od súdnych poplatkov.

18. Okresný súd 5. augusta 1996 stanovil termín pojednávania najprv na 25. september 1996, následne (19. septembra 1996) ho zmenil na 16. október 1996 (predvolanie doručené advokátovi, advokátke č. 2, odporcovi č. 1).

19. Pojednávanie konané 16. októbra 1996 za prítomnosti sťažovateľky, odporcu č. 1, odporcu č. 2 a advokátky č. 2 bolo z dôvodu neprítomnosti advokáta a nepredloženia dokladov potrebných k žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov odporcom č. 1 odročené na 30. október 1996, čo prítomní vzali na vedomie.

20. Sťažovateľka podaním doručeným okresnému súdu 29. októbra 1996 zmenila svoj návrh na určenie vecného bremena práva prechodu na návrh v zmysle § 80 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku na plnenie povinnosti vyplývajúcej z práva prechodu cez nehnuteľnosť.

21. Na pojednávaní konanom 30. októbra 1996 za prítomnosti sťažovateľky, advokáta, odporcu č. 1, odporcu č. 2 a advokátky č. 2 okresný súd konštatoval, že nedošlo k zmiaru, sťažovateľka trvala na podanom návrhu a jeho zmene, jej podanie bolo „*krátkou cestou*“ odovzdané odporcovi č. 1 a advokátke č. 2 na vyjadrenie. Odporca č. 1 upustil od návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov. Pojednávanie bolo odročené na 11. november 1996.

22. Odporca č. 1 predložil 7. novembra 1996 a 11. novembra 1996 a advokátka č. 2 8. novembra 1996 vyjadrenie k zmene návrhu sťažovateľky. Žiadali návrh sťažovateľky zamietnuť.

23. Na pojednávaní konanom 11. novembra 1996 za prítomnosti sťažovateľky, advokáta, odporcu č. 1, odporcu č. 2 a advokátky č. 2 bola pripustená zmena návrhu, prednesené vyjadrenia prítomných účastníkov a ich právnych zástupcov, po ktorých bolo dokazovanie „*považované*“ za skončené. Pojednávanie bolo odročené na 14. november 1996 za účelom vyhlásenia rozsudku.

24. Na pojednávaní konanom 14. novembra 1996 za účasti sťažovateľky a odporcu č. 1 bol vyhlásený rozsudok č. k. 8 C 196/95-91, ktorým bolo odporcom uložené umožniť sťažovateľke prechod (vo výroku bližšie špecifikovaný) po parcele č. 1942 katastrálneho územia Šurany. Súčasne bolo odporcom uložené zaplatiť trovy konania sťažovateľke.

Uvedený výrok o trovách konania bol však v písomnom vyhotovení zmenený – nebola jej priznaná náhrada trov konania (lebo „*v konaní bola oslobodená od súdneho poplatku a náhradu trov konania si neuplatnila*“).

25. Rozsudok napadli odporca č. 2 a odporca č. 3 odvolaním z 27. decembra 1996, odporca č. 1 odvolaním z 30. decembra 1996 a sťažovateľka odvolaním (voči výroku o trovách konania) z 30. decembra 1996. Odporcovia žiadali rozsudok zmeniť a návrh zamietnuť.

26. Okresný súd 8. januára 1997 zaslal odvolanie odporcu č. 1 advokátke č. 2 na vyjadrenie. Dňa 11. februára 1997 okresný súd požiadal advokátku č. 1 o predloženie dvoch rovnopisov odvolania sťažovateľky, ktoré boli predložené 13. marca 1997.

27. Okresný súd 19. marca 1997 zaslal odvolanie odporcu č. 1 advokátovi sťažovateľky na vyjadrenie.

28. Odvolania boli predložené Krajskému súdu v Nitre (ďalej len „*krajský súd*“) 19. mája 1997, ktorý ich ako predčasne predložené (nesúladi medzi vyhláseným rozsudkom a jeho písomným vyhotovením) vrátil 4. novembra 1997 späť okresnému súdu a 14. novembra 1997 mu doručil ďalšie doklady predložené sťažovateľkou na odvolacie konanie.

29. Okresný súd 7. novembra 1997 vyzval advokáta, aby predložil „*podpísanú plnú moc ku konkrétnemu konaniu, nakoľko doposiaľ sa jedná o všeobecnú plnú moc*“.

30. Sťažovateľka 28. novembra 1997 urgovala predloženie veci na odvolacie konanie.

31. Okresný súd 15. januára 1998 vyzval advokátku č. 2, aby predložila riadne vyplnenú „*plnú moc*“ (splnené 30. januára 1998).

32. Okresný súd opravným uznesením č. k. 8 C 196/95-131 z 26. januára 1998 dal do súladu vyhlásený výrok rozsudku s jeho písomným vyhotovením (uznesenie bolo doručené 5. a 6. marca 1998 odporcovi č. 1, advokátovi a advokátke č. 2).

33. Proti opravnému uzneseniu podal 18. marca 1998 odporca č. 1 odvolanie, ktoré bolo 3. apríla 1998 zaslané advokátovi a advokátke č. 2 na vyjadrenie.

34. Súdny spis bol 19. mája 1998 zaslaný krajskému súdu.

35. Sťažovateľka 11. júna 1998 žiadala predsedu okresného, aby jej oznámil, kedy bol spis zaslaný krajskému súdu.

36. Krajský súd 20. novembra 1998 vrátil okresnému súdu opätovne súdny spis ako predčasne predložený, lebo nebol odstránený už vyššie vytýkaný nesúlad. V uznesení (nie opravnom uznesení) má byť uvedené, že „*súd upravuje rozsudok č. k. 8 C 196/95-11 zo dňa 14. novembra 1996 vo výroku o trovách konania tak, že odporcovia v 1, 2 a 3. rade sú povinní zaplatiť navrhovateľke trovy konania v sume ... Sk. Výrok vo veci samej a výrok o povinnosti zaplatiť súdny poplatok sa do uznesenia neuvedie z dôvodu, že tieto výroky sa neopravujú*“.

37. Okresný súd 12. novembra 1998 vyzval advokáta, aby špecifikoval trovy konania. Svoju výzvu 12. decembra 1998 urgoval.

38. Sťažovateľka listom zo 4. januára 1999 žiadala predsedu okresného súdu o oznámenie, kedy bol spis zaslaný krajskému súdu (odpoveď bola sťažovateľke zaslaná 7. januára 1999).

39. Advokát podaním z 25. februára 1999 oznámil okresnému súdu výšku a špecifikáciu trov konania.

40. Okresný súd 10. marca 1999 vydal „*opravné uznesenie*“ v zmysle pokynu krajského súdu. Uznesenie bolo doručené 25. marca 1998 odporcovi č. 1, advokátovi a advokátke č. 2.

41. Sťažovateľka listom z 22. marca 1999 žiadala predsedu okresného súdu, aby jej oznámil, či bola oprava rozsudku vykonaná a kedy bol spis zaslaný krajskému súdu.

42. Odporca č. 1 podaním z 31. marca 1999 vzal svoje odvolanie proti opravnému uzneseniu z 26. januára 1998 späť.

43. Odporca č. 1 podal 9. apríla 1999 proti opravnému uzneseniu z 10. marca 1999 odvolanie. Toto odvolanie bolo 20. apríla 1999 doručené advokátovi a advokátke č. 2 na vyjadrenie.

44. Súdny spis s odvolaniami bol doručený 31. mája 1999 krajskému súdu.

45. Sťažovateľka podaniami z 30. augusta a 31. augusta 1999 požiadala krajský súd o urýchlenie odvolacieho konania.

46. Dňa 22. novembra 1999 bolo okresnému súdu doručené uznesenie krajského súdu č. k. 7 CO 203/99-158, 7 Co 204/99, 7 Co 205/99, ktorým bol napadnutý rozsudok v spojení s opravnými uzneseniami zrušený a vec vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. „*Vecné bremená v dobe od 1. apríla 1964 do 1. apríla 1983 mohli vznikáť len zo*

zákona a ich zmluvné zriadenie bolo vylúčené – R 2/81. Ak teda v danom prípade bolo... zriadené vecné bremeno zmluvne v r. 1967, tak je nesporné, že bolo zriadené v rozpore so zákonom a teda absolútne neplatne (§ 39 OZ). Na tom nič nemení ani skutočnosť, že vecné bremeno ako ťarcha je v katastri nehnuteľnosti zapísané, takýto zápis je jednoducho neúčinný. Nie je však vylúčené, že žalobkyňa mohla nadobudnúť právo zodpovedajúce vecnému bremenu na základe vydržania, ako to tvrdila v žalobe. Súd prvého stupňa v priebehu konania nevykonával na túto okolnosť dokazovanie a nezaoberal sa ňou ani v dôvodoch napadnutého rozsudku“. Rozhodnutie krajského súdu bolo účastníkom konania doručené 1. decembra 1999 (sťažovateľka bola vyzvaná na doplnenie návrhu „v intenciách tohto rozhodnutia“).

47. Okresný súd 12. januára 2000 urgoval sťažovateľku, aby doplnila návrh.

48. Okresný súd 1. februára 2000 vytýčil termín pojednávania na 17. február 2000 (predvolanie bolo 3. februára 2000 doručené odporcovi č. 1, advokátovi a advokátke č. 2).

49. Sťažovateľka 8. februára 2000 oznámila mená svedkov, ktorých žiadala vypočuť.

50. Okresnému súdu bola 17. februára 2000 doručená „zmena návrhu“.

51. Na pojednávaní konanom 17. februára 2000 za prítomnosti sťažovateľky, advokáta, odporcu č. 1 a odporcu č. 2 okresný súd pripustil zmenu návrhu sťažovateľky, vykonal jej výsluch, vypočul odporcu č. 1. a odporcu č. 2. Pojednávanie odročil na neurčito za účelom znaleckého dokazovania ohľadom vytýčenia prechodu pre sťažovateľku cez pozemok odporcov. Znalec vykoná obhliadku na mieste za prítomnosti súdu a účastníkov (uznesenie o ustanovení znalca bolo vypracované 25. februára 2000 a doručené účastníkom 8. marca 2000). Odporca č. 1 podal 14. marca 2000 proti uzneseniu námietky. Sťažovateľka mala podľa rozhodnutia krajského súdu predložiť geometrický plán a podľa neho upraviť petit návrhu.

52. Znalec (Ing. V. B. z D. S.) oznámil účastníkom, že miestne vyšetrovanie vykoná 3. mája 2000.

53. Okresný súd 13. júla 2000 vyzval znalca, aby v lehote 10 dní oznámil, v akom štádiu rozpracovanosti je znalecké dokazovanie. Znalec 24. júla 2000 oznámil, že vykonal miestnu obhliadku a znalecký posudok predloží do konca júla.

54. Znalec 9. augusta 2000 oznámil, že znalecký posudok predloží po overení geometrického plánu na katastrálnom odbore Okresného úradu v Nových Zámkoch. Znalec

predložil 18. augusta 2000 okresnému súdu znalecký posudok č. 2/2000, v závere ktorého konštatoval, že prechod z ulice k rodinnému domu sťažovateľky je možný len cez parcelu vo vlastníctve odporcov.

55. Odporca č. 1 predložil 25. septembra 2000 vyjadrenie k znaleckému posudku. Žiadal ho odmietnuť. Advokátka č. 2 vo vyjadrení z 27. septembra 2000 poukázala na jeho rozpor s požiadavkou súdov – znalec mal určiť, kadiaľ sťažovateľka v minulosti chodila do svojho domu a nie kadiaľ toho času môže byť realizovaný prístup.

56. Advokát po urgencii súdu z 2. októbra 2000 predložil 24. októbra 2000 zmenu petitu návrhu v súlade s výsledkami znaleckého dokazovania.

57. Okresný súd 13. novembra 2000 vytýčil termín pojednávania na 24. november 2000. S predvolaním doručil odporcom aj zmenu petitu návrhu (odporca č. 1 sa k zmene vyjadril podaním z 23. novembra 2000).

58. Na pojednávaní konanom 24. novembra 2000 za prítomnosti sťažovateľky, odporcu č. 1, odporcu č. 3, advokátky č. 2 a advokáta predniesli prítomní účastníci konania pripomienky ku znaleckému posudku a bol vykonaný výsluch znalca. Pojednávanie bolo odročené na neurčito k dôvodu vykonania doplňujúceho znaleckého dokazovania podľa pripomienok odporcov.

59. Znalec 8. decembra 2000 predložil okresnému súdu „*Znalecký posudok č. 2/2000 – odpoveď na Vyjadrenie žalovaného v 1. rade*“.

60. Advokát predložil 4. januára 2001 okresnému súdu vyjadrenie sťažovateľky zo 14. decembra 2000, ktorým „*písomne zdôvodňuje naliehavosť svojho návrhu*“.

61. Okresný súd 10. januára 2001 vytýčil termín pojednávania na 26. január 2000. Súčasne s predvolaním doručil aj dodatok k znaleckému posudku.

62. Odporca č. 1 predložil 17. januára 2001 pripomienky k dodatku znaleckého posudku. Tieto pripomienky okresný súd doručil 19. januára 2001 advokátovi a 22. januára 2001 znalcovi na zaujatie stanoviska.

63. Odporca č. 1 vo vyjadrení z 23. novembra 2000 k zmene petitu návrhu z 24. októbra 2000 žiadal „*žalobu zamietnuť*“.

64. Na pojednávaní konanom 26. januára 2001 za prítomnosti sťažovateľky, advokáta, odporcu č. 1, odporcu č. 3 a advokátky č. 2 predniesli odporcovia svoje pripomienky k znaleckému dokazovaniu a zmene petitu návrhu. Okresný súd rozhodol, že

„vyurguje znalca“, aby sa s podanými námietkami: odporcov vysporiadal formou doplnku k znaleckému posudku, ďalej okresný súd nariadil vykonanie obhliadky na 5. február 2001 za prítomnosti znalca a zástupcu Mestského úradu v Šuranoch, odboru životného prostredia. Okresný súd nahliadne aj do územného plánu mesta (predvolanie bolo vo veci zúčastneným doručené od 1. do 5. februára 2001).

65. Sťažovateľka 31. januára 2001 predložila okresnému súdu vyjadrenie Mestského úradu v Šuranoch sp. zn. Prim. 17/2001 z 29. novembra 2001 a iné písomné dokumenty týkajúce sa predmetu sporu.

66. Znalec 31. januára 2001 doručil súdu „*Stanovisko k námietkam žalovaného v I. rade*“. Trval v ňom na obsahu svojho znaleckého posudku z 30. júna 2000 a odpovedi na vyjadrenie žalovaného v 1. rade z 2. decembra 2000.

67. Podľa „*Zápisnice*“ z obhliadky vykonanej 5. februára 2001 o 13.30 h. za prítomnosti sťažovateľky, advokáta, odporcu č. 1, odporcu č. 2, odporcu č. 3 a zástupcov Mestského úradu v Šuranoch: Ing. M. O. a JUDr. M. P. „... *treba jednoznačne konštatovať, že príchod ... cez nevytvorenú cestu vedľa rieky, ktorá nie je osvetlená, pre žalobníčku nevyhovuje a je do určitej miery aj životu nebezpečná*“.

68. Odporca č. 1 predložil okresnému súdu vyjadrenie z 12. februára 2001 k „... *pripusteniu 3-tej zmeny návrhu žalobkyne* ...“. Žiadal návrh zamietnuť.

69. Na pojednávaní konanom 12. februára 2001 za prítomnosti sťažovateľky, advokáta, odporcu č. 1, odporcu č. 3 a advokátky č. 2 súd pripustil zmenu petitu návrhu v súlade s podaním sťažovateľky z 24. októbra 2000 a po vyjadreniach účastníkov vyhlásil dokazovanie za ukončené. Po prednese sťažovateľky, odporcu č. 1 a právnych zástupcov účastníkov okresný súd odročil pojednávanie na 15. február 2001 za účelom vyhlásenia rozsudku.

70. Na pojednávaní konanom 15. februára 2001 za prítomnosti sťažovateľky, odporcu č. 1 a odporcu č. 2 bol vyhlásený rozsudok, ktorým okresný súd určil, že sťažovateľke náleží právo vecného bremena prechodu pešo cez parcelu č. 5972, ktoré bližšie špecifikoval podľa znaleckého posudku tvoriaceho súčasť tohto rozsudku. Návrh sťažovateľky okresný súd vo zvyšnej časti (prechod cez veľkú bránu) zamietol (rozsudok bol 27. a 28. februára 2001 doručený advokátovi, advokátke č. 2 a odporcovi č. 1).

71. Sťažovateľka napadla rozsudok 13. marca 2001 odvolaním (výrok rozsudku je v dôsledku nedostatočne zisteného skutočného stavu „*zmätočný, nezrozumiteľný, nejasný, neurčitý*“) a žiadala, aby „*spor prejednával iný sudca*“ (odvolanie sťažovateľky bolo doručené 19. marca 2001 odporcovi č. 1 a advokátke č. 2 na vyjadrenie). Odporca č. 1 napadol rozsudok 14. marca 2001 odvolaním, žiadal ho zmeniť a návrh zamietnuť. Odporcovia č. 2 a č. 3 napadli rozsudok 15. marca 2001 odvolaním (odvolania odporcov boli doručené advokátovi na vyjadrenie 16. marca 2001).

72. Vo veci konajúci sudca JUDr. L. I. vo vyjadrení z 15. marca 2001 uviedol, že sa necíti a nie je zaujatý v prerokováanej veci.

73. Sťažovateľka 15. marca 2001 opätovne žiadala (pôvodne 26. februára 2001), aby jej okresný súd vyhotovil a vydal kópie všetkých písomností zo spisu sp. zn. 8 C 196/95. Okresný súd 22. marca 2001 oznámil sťažovateľke, že môže nahliadnuť do súdneho spisu, požiadať o vyhotovenie kópií, ktoré jej po zaplatení nákladov na ich vyhotovenie budú odovzdané.

74. Odporca č. 1 predložil okresnému súdu 29. marca 2001 a advokátka č. 2 dňa 2. apríla 2001 vyjadrenie k odvolaniu sťažovateľky.

75. Okresnému súdu bolo 2. apríla 2001 doručené stanovisko sťažovateľky k listu okresného súdu k jej žiadosti o zaslanie kópie písomností.

76. Okresný súd 5. apríla 2001 predložil námietku zaujatosti podanú sťažovateľkou na rozhodnutie krajskému súdu.

77. Sťažovateľka podaním z 9. apríla 2001 požiadala o ustanovenie právneho zástupcu (jej doterajší právny zástupca jej navrhol, aby odvolala splnomocnenie pre neho na jej zastupovanie, lebo odvolanie, ktoré napísala mimo neho, nie je schopný pred krajským súdom obhájiť. S listom z 2. apríla 2001 odvolala splnomocnenie pre JUDr. L. H. na jej zastupovanie).

78. Súdny spis s odvolaniami bol predložený krajskému súdu 10. apríla 2001.

79. Krajský súd 15. apríla 2002 vrátil súdny spis okresnému súdu za účelom rozhodnutia o žiadosti sťažovateľky o ustanovenie právneho zástupcu.

80. Okresný súd uznesením z 23. apríla 2002 priznal odmenu znalcovi.

81. Okresný súd 24. apríla 2002 vyzval sťažovateľku na predloženie dokladov o jej osobných a majetkových pomeroch.

82. Odporca č. 1 podal 10. mája 2002 odvolanie proti uzneseniu o znalečnom.

83. Sťažovateľka 15. mája 2002 podala odvolanie proti uzneseniu o znalečnom.

84. Okresný súd listom z 5. júna 2002 opätovne zaslal súdny spis krajskému súdu, aby rozhodol o námietke zaujatosti. Až potom bude môcť konať o žiadosti sťažovateľky o ustanovenie právneho zástupcu.

85. Krajský súd uznesením č. k. 7 Co 233/02-323, 7 Nc 23/02 zo 17. marca 2003 zrušil prvostupňový rozsudok a rozhodol, že sudca JUDr. L. I. „*nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania predmetnej veci*“. Krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že „... *prejednal vec podľa § 212 ods. 1 OSP a po prejednaní veci bez nariadenia pojednávania podľa § 214 ods. 2 písm. e) OSP dospel k záveru, že nie sú splnené podmienky ani na potvrdenie a ani na zmenu rozsudku. Na zistenie skutkového stavu bolo potrebné vykonať ďalšie dôkazy, ktoré nemožno vykonať v odvolacom konaní; rozsudok navyše nie je dobre preskúmateľný pre nezrozumiteľnosť, čo je dôvodom pre zrušenie napadnutého rozsudku a vrátenie veci súdu prvého stupňa na ďalšie konanie podľa § 221 ods. 1 písm. a), c) a ods. 2 OSP. (...)*

Pochybenia sa súd dopustil v tom, že si sám čiastočne modifikoval petit žaloby podľa znaleckého posudku, čo je neprípustné. Z procesného hľadiska súd prvého stupňa nepostupoval správne, keď nevyzval žalobkyňu na odstránenie vady zmeneného žalobného petitu tak, aby ho bolo možné zapísať do katastra nehnuteľností. Podkladom pre takýto zápis musí byť geometrický plán (nie znalecký posudok, ktorý neobsahuje geometrický plán s vyznačením miesta prechodu určitými bodmi) a tento tvorí súčasť rozsudku. Nesporne už v geometrickom pláne musí byť graficky vyznačené vecné bremeno takým spôsobom, aby bolo zrejmé, cez ktoré parcely a v akej šírke prechádza. V danej veci vzhľadom na rozsah vecného bremena, keď žalobkyňa žiadala určiť právo prechodu cez malú bránku pešo a cez veľkú bránu zrejme motorovým vozidlom, bolo potrebné v geometrickom pláne vyznačiť zvlášť prechod pešo a zvlášť motorovým vozidlom. Vzhľadom na absenciu vyššie uvedených náležitostí znalecký posudok Ing. V. B. zo dňa 10. 8. 2000 nemohol postačovať pre vynesenie rozsudku v tejto veci a mal byť doplnený. K doplneniu vyhotoveného grafického plánu ako súčasť znaleckého posudka však malo dôjsť až po riadnom zistení skutkového stavu. V tomto prípade odvolací súd konštatoval, že súd prvého stupňa nevykonala dokazovanie na zistenie toho, kadiaľ žalobkyňa skutočne cez pozemok žalovaných

prechádzala, či prechádzala len pešo alebo aj motorovými vozidlami, ako často a na aký účel ich používala a či prechod cez spornú parcelu užívali už aj jej predchodcovia. (...) S ohľadom na obsah odvolania žalobkyne, v ktorom rozšírila žalobu aj o náhradu škody, bude potrebné rozhodnúť o tejto zmene návrhu spočívajúcej v rozšírení návrhu podľa ust. § 95 OSP tak, že súd uznesením rozšírenie žaloby buď pripustí, alebo aj nepripustí. Okrem toho bude potrebné rozhodnúť aj o žiadosti žalobkyne o ustanovenie jej zástupcu z radov advokátov podľa § 30 OSP.“ Uznesenie bolo okresnému súdu doručené 24. apríla 2003.

86. Uznesenie krajského súdu bolo 2. mája 2003 doručené sťažovateľke a advokátke a 13. mája 2003 odporcovi č. 2. Zásielka adresovaná odporcovi č. 1 bola vrátená 5. mája 2003 s poznámkou, že adresát zomrel.

87. Okresný súd 9. mája 2003 vyzval odporcu č. 2. a odporcu č. 3, aby v lehote 10 dní zaslali súdu úmrtný list ich otca a aby oznámili číslo dedičského konania (požadované bolo splnené 21. mája 2003).

88. Okresný súd uznesením zo 4. júna 2003 ustanovil sťažovateľke právneho zástupcu z radov advokátov a 23. júla 2003 požiadal Slovenskú advokátsku komoru o realizáciu tohto uznesenia (Slovenská advokátska komora listom z 12. septembra 2003 zaslala okresnému súdu zoznam advokátov a upozornila okresný súd na ustanovenie § 30 Občianskeho súdneho poriadku).

89. Okresný súd uznesením z 10. septembra 2003 ustanovil za právnu zástupkyňu sťažovateľky advokátku JUDr. M. J., Advokátska kancelária, N. (ďalej len „advokátka č. 1“).

90. Okresný súd 19. novembra 2003 vytýčil termín pojednávania na 2. december 2003 (predvolanie bolo doručené odporcovi č. 2, odporcovi č. 3 a advokátke č. 2).

91. Na č. 1. 341 súdneho spisu je rovnopis osvedčenia o dedičstve sp. zn. 16 D 1/03, Dnot 25/03 z 3. júna 2003, podľa ktorého sú dedičmi zo zákona odporca č. 2 a odporca č. 3 (sporné nehnuteľnosti si dohodou rozdelili na polovicu, každému z nich z podielu poručiteľa na celku pripadlo podielové spoluvlastníctvo v pomere 2/6 k celku).

92. Pojednávanie stanovené na 2. december 2003 bolo pre neprítomnosť účastníkov a ich právnych zástupcov odročené na neurčito (predvolanie bolo sťažovateľke doručené až 2. decembra 2003 a advokátke č. 1 nebolo doručené).

93. Okresný súd 11. februára 2004 vyzval advokátku č. 1, aby v lehote 20 dní presne špecifikovala petit návrhu a upresnila okruh odporcov.

94. Na žiadosť advokátky č. 1 z 2. marca 2004 okresný súd 15. marca 2004 predĺžil lehotu na upresnenie návrhu do 31. marca 2004.

95. Advokátka č. 1 predložila 17. marca 2004 okresnému súdu požadované (petit návrhu je závislý na geometrickom pláne, ktorý bude potrebné vyhotoviť). Pripojila tiež listy sťažovateľky s uvedením adries šiestich svedkov, ktorých sťažovateľka navrhuje vypočúť.

96. Okresný súd 22. marca 2004 vyzval advokátku č. 1, aby v lehote 7 dní oznámila „... aké skutočnosti chce svedeckými výpoveďami navrhovaných svedkov vydokazovať“ (odpoveď doručená 30. marca 2004).

97. Okresný súd 13. apríla 2004 nariadil termín pojednávania na 1. jún 2004 (predvolanie doručené advokátke č. 1, advokátke č. 2 a dvom svedkom).

98. Sťažovateľka podaním doručeným okresnému súdu 24. mája 2004 rozšírila návrh o náhradu škody v sume 10 000 Sk a o odstránenie prístrešku na náradie.

99. Na pojednávaní konanom 1. júna 2004 (prítomní účastníci a ich právni zástupcovia) boli vypočutí svedkovia M. A. a Ing. E. W., obaja zo Š.. Pojednávanie bolo odročené na neurčito a advokátke č. 1 bolo uložené v lehote do 15. septembra 2004 predložiť súdu geometrický plán.

100. Sťažovateľka podaním doručeným okresnému súdu 28. júna 2004 opätovne navrhla „rozšírenie žaloby o náhradu škody“, ktorej výšku má určiť znalec.

101. Okresný súd 22. júla 2004 vyzval advokátku č. 1, aby oznámila, či už bol vyhotovený geometrický plán.

102. Advokátka č. 1 v „oznámení“ doručenom okresnému súdu 21. júla 2004 uviedla, že jej klientka je oslobodená od platenia súdnych poplatkov, má ustanoveného právneho zástupcu, nemá peniaze (6 000 Sk) na vypracovanie geometrického plánu a v uznesení krajského súdu zo 17. marca 2003 bolo na strane 6 uložené okresnému súdu zabezpečiť doplnenie znaleckého posudku. Preto navrhla, aby okresný súd uložil už do konania pribratému znalcovi Ing. V. B. vypracovať doplnok k jeho „pôvodnému plánu č. 31/2000“.

103. Okresný súd 19. augusta 2004 nariadil termín pojednávania na 1. október 2004 (predvolanie bolo doručené advokátke č. 1, advokátke č. 2 a štyrom svedkom).

104. Okresnému súdu bol 28. septembra 2004 doručený návrh advokátky č. 1 na vydanie predbežného opatrenia – umožnenie prechodu pešo pre sťažovateľku cez pozemok odporcov „v rozsahu stanovenom a zameranom geometrickým plánom“ vyhotoveným znalcom 10. augusta. 2000.

105. Na pojednávaní konanom 1. októbra 2004 (za prítomnosti účastníkov a ich právnych zástupcov) bola pripustená zmena petitu návrhu sťažovateľky v zmysle jej vyjadrenia z 15. marca 2004 a vykonaný výsluch svedkov H. J., M. M., T. B., A. A. (všetky zo Š.) k predmetu sporu. Okresný súd pojednávanie odročil na neurčito s tým, „že vo veci bude ustanovený znalec Ing. V. B., ktorý vypracuje nový geometrický plán, prípadne dopracuje už existujúci geometrický plán“.

106. Odporcovia prostredníctvom svojej právnej zástupkyne predložili 13. októbra 2004 okresnému súdu „Vyjadrenie“ k pripustenej zmene návrhu a žiadali návrh vrátane návrhu na nariadenie predbežného opatrenia zamietnuť.

107. Okresný súd uznesením č. k. 8 C 196/95-408 z 27. októbra 2004 návrh sťažovateľky na vydanie predbežného opatrenia zamietol („Navrhovateľka má možnosť, aj keď s ťažkosťami, dostať sa k svojim nehnuteľnostiam tak, ako to robí už dlhší čas.“). Uznesenie bolo 29. októbra 2004 doručené advokátke č. 1 a advokátke č. 2.

108. Uznesenie napadla sťažovateľka odvolaním z 8. novembra 2004. Advokátka č. 2 predložila okresnému súdu vyjadrenie odporcov k nemu 19. novembra 2004.

109. Súdny spis bol predložený krajskému súdu 15. decembra 2004.

110. Okresnému súdu bolo 2. marca 2005 doručené uznesenie krajského súdu č. k. 7 Co 296/2004-418 z 30. decembra 2004, ktorým „Odvolací súd uznesenie súdu prvého stupňa zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie... Doposiaľ vyhotovený znalecký posudok... je nepostačujúci nielen pre rozhodnutie vo veci samej, ale aj pre nariadenie predbežného opatrenia“. Uznesenie krajského súdu bolo 15. marca 2005 zaslané právnym zástupcom účastníkov.

111. Okresný súd uznesením z 15. marca 2005 vyzval „žalobcu, aby v lehote 10 dní opravil a doplnil návrh na vydanie predbežného opatrenia, a to v zmysle uznesenia krajského súdu zo dňa 30. decembra 2004. V opačnom prípade podanie odmietne“.

B/ 1. Predseda okresného súdu v odpovedi č. k. Spr. 1514/03-7 z 29. mája 2003 na sťažovateľkinu sťažnosť podal chronologický prehľad úkonov vo veci konajúcich súdov a konštatoval: *„Ako vidieť z uvedeného, všetky úkony vo veci zo strany tun. súdu boli vykonávané plynule, bez prieťahov, a preto Vašu sťažnosť považujem za neopodstatnenú. Nie som oprávnený zasahovať do rozhodovacej činnosti zákonných sudcov. Podotýkam, že predmetná vec je skutkovo a právne zložitá, pričom niekoľkokrát ste menili podaný návrh, vo veci bol vypracovaný znalecký posudok. Dohliadnem na to, aby sa všetky nasledujúce úkony taktiež vykonávali plynule v záujme čo najrýchlejšieho ukončenia sporu.“*

2. Predseda okresného súdu v oznámení *„o stave veci vedenej na tunajšom súde pod č. 8 C 196/95“* č. k. Spr. 1602/04-2 z 19. januára 2004 adresovanom Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky informoval (nadväzujúc na oznámenia z 22. septembra 2003) o úkonoch súdu v aktuálnom období a uviedol: *„Podotýkam, že vo veci bol na I. stupni 2-krát vyneseny rozsudok, pričom vykonávanie jednotlivých úkonov som podrobne rozviedol v odpovedi na sťažnosť navrhovateľky pod Spr. 1514/03 zo dňa 29. mája 2003, ktorú v prílohe prikladám. Jedná sa o skutkovo a právne pomerne zložitú vec, kde bolo vypracovaných viacero znaleckých posudkov vrátane geometrického plánu, na základe ktorého rozhodoval tunajší súd dňa 15. februára 2001. Okrem toho dĺžku konania mohla ovplyvniť aj tá skutočnosť, že po podaní návrhu tento navrhovateľka niekoľkokrát menila a doplňala.“*

3. Predseda okresného súdu v odpovedi č. k. Spr. 1536/04 z 31. augusta 2004 na sťažovateľkinu sťažnosť podal chronologický prehľad úkonov súdu v roku 2004 a v závere odpovede uviedol: *„Pokiaľ vo Vašom podaní zo dňa 21. mája 2004 uvádzate, že v predmetnej veci žiadate o vykonanie procesných úkonov tam uvedených vrátane návrhu na zmenu petitu, na rozšírenie návrhu na náhradu škody, na vypočutie svedkov, tak v tejto súvislosti Vám musím uviesť, že tieto úkony je oprávnený vo veci vykonať len sudca, ktorý vec prejednáva, nie som oprávnený zasahovať do rozhodovacej činnosti sudcov ani ovplyvňovať, či nariaďovať aké úkony má konajúci sudca vo veci vykonať. Na preskúmanie správnosti konania a rozhodnutia vo veci je oprávnený jedine nadriadený súd.“*

Na základe vyššie uvedených skutočností považujem Vašu sťažnosť za neopodstatnenú.“

4. Predseda okresného súdu v odpovedi č. Spr. 1536/04 z 3. decembra 2004 na sťažovateľkinu sťažnosť poukázal na obsah už citovaných odpovedí (pozri body 1 až 3), aktualizoval súčasný priebeh konania a konštatoval: *„Ako vidieť z vyššie uvedeného od času poslednej odpovede na Vašu sťažnosť dňa 31. 8. 2004 ku dnešnému dňu boli všetky úkony vo veci vykonávané plynule, bez prieťahov, a preto považujem Vašu sťažnosť za neopodstatnenú.“*

III.

1. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov (...).

2. Predseda okresného súdu vo svojom vyššie uvedenom vyjadrení k opodstatnenosti sťažnosti uviedol:

„V predmetnej veci tunajší súd vo viacerých prípadoch vybavoval podanú sťažnosť zo strany navrhovateľky s tým, že na základe žiadosti MS SR od začiatku roka 2004 predkladáme správu o stave konania tejto veci priamo na ministerstvo k č. k. 2144/03-51/301-C.

V odpovedi na sťažnosť Spr 1514/03 zo dňa 29. 05. 2003, Spr. 1602/04 zo dňa 19. 01. 2004, Spr. 1536/04 zo dňa 31. 08. 2004 a 03. 12. 2004 boli uvedené všetky úkony vykonané v predmetnej veci, ktoré boli vykonávané bez prieťahov. Predmetné odpovede predkladám vo fotokópii a na ich znenie v plnom rozsahu poukazujem. Mám za to, že k právoplatnému skončeniu veci nedošlo z toho dôvodu, že vec bola niekoľkokrát zrušená krajským súdom, navrhovateľka v priebehu konania niekoľkokrát menila znenie petitu návrhu, pričom podotýkam, že sa jedná o právne zložitú vec, náročnú na dokazovanie. Ďalej chcem poukázať na to, že v priebehu konania odporca v I. rade dňa 23. 12. 2002 zomrel, na základe toho navrhovateľka opätovne menila znenie výroku súdu a následne dňa 28. 09. 2004 žiadala o vydanie predbežného opatrenia. Vzhľadom na tieto skutočnosti, aj keď vec nie je doposiaľ právoplatne skončená, mám za to, že zo strany súdu neboli spôsobené prieťahy v konaní, a preto ústavnú sťažnosť sťažovateľky žiadam v celom rozsahu zamietnuť.“

Právna zástupkyňa v stanovisku k predmetnému vyjadreniu uviedla, že:
„... V právnej veci mojej mandantky M. A. sa pridrižiam písomne podaného návrhu.

Som toho názoru, že aj keď ide o skutkovo i právne zložitú vec, navrhovateľka v priebehu konania menila znenie petitu, je neúmerne dlhá doba od 22. decembra 1995 do dnešného dňa, pričom v tomto roku 2005 vec zrejme nebude právoplatne skončená.

Podľa nášho názoru je sťažnosť opodstatnená v celom rozsahu, nie je pravdou, že Okresný súd v Nových Zámkoch vykonával všetky úkony plynule a bez prieťahov.

Navrhujeme ústavnej sťažnosti vyhovieť...“

3. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia

štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím súdu sa vytvára právna istota. Pre splnenie ústavného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa naplní zásadne až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (napr. I. ÚS 41/02).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 196/95, v ktorom sťažovateľka vystupuje ako navrhovateľka, došlo k porušeniu jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

3. 1 Pri hodnotení podľa kritéria zložitosti posudzovanej veci ústavný súd berie do úvahy zhodné tvrdenia účastníkov konania o skutkovej a právnej zložitosti predmetnej veci, no nezhoduje sa s názorom okresného súdu (pozri vyššie bod 2 III. časti odôvodnenia), že hlavnou príčinou doterajšej dĺžky konania bola jej „*právna zložitosť veci, náročná na dokazovanie*“, ako aj viacnásobné zmeny petitu návrhu vykonané sťažovateľkou, zisťovanie dedičov po odporcovi č. 1, prípadne skutočnosť, že „*vec bola niekoľkokrát zrušená krajským súdom*“.

V zmysle ustálenej súdnej praxe ústavného súdu (napr. II. ÚS 26/95, II. ÚS 41/97, I. ÚS 92/97) základnými kritériami hodnotenia veci ako zložitej je skutkový stav veci

a platná právna úprava relevantná pre rozhodnutie o veci. Dĺžka konania môže poukazovať nielen na zbytočné prietahy v konaní, ale aj na zložitosť prejednávanej veci. Preto je dôležité rozlíšiť konanie pomalé a neúčinné (t. z. so zbytočnými prietahmi v konaní) a konanie, ktoré trvá dlho z dôvodu zložitosti prejednávanej veci. Priznanie ústavného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto ústavné právo objektívne realizovalo. Prietahy v konaní, ktoré sú dôsledkom uplatnenia procesných práv účastníka konania, nemajú povahu zbytočných prietahov.

Ústavný súd vzhľadom na uvedené konštatuje, že doterajšia dĺžka konania nebola výlučným dôsledkom zložitosti posudzovanej veci a ani dôsledkom správania sťažovateľky v predmetnom konaní (ako to tvrdil vo svojom vyjadrení okresný súd).

3. 2 Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, t. j. správania sťažovateľky v predmetnom konaní, ústavný súd berie do úvahy tú skutočnosť, že sťažovateľka v priebehu konania celkove päťkrát upravovala petit svojho návrhu, z toho trikrát na výzvu okresného súdu na jeho zmenu v zmysle úpravy druhostupňového súdu, príp. výsledkov znaleckého dokazovania (17. februára 2000, 24. októbra 2000, 17. marca 2004). Podávanie opravných prostriedkov sťažovateľkou, zrušenie dvoch rozsudkov (zo 14. novembra 1996 a 15. februára 2001) odvolacím súdom, vykonanie znaleckého dokazovania a jeho doplnenia na základe pripomienok účastníkov (pričom dĺžka znaleckého dokazovania nepresahovala významným spôsobom bežnú justičnú prax), ako aj zisťovanie dedičov po nebohom odporcovi v 2. rade (od 9. mája 2003 do konca novembra 2003) a v nadväznosti na to požadovanie ďalšej úpravy petitu návrhu však nepovažuje ústavný súd za také okolnosti, ktorých následkom by boli zbytočné prietahy v konaní. Riešenie uvedených skutočností spôsobilo síce určité predĺženie dĺžky konania (aj to len čiastočne, pokiaľ nebolo dôsledkom odstraňovania nedostatkov v postupe okresného súdu), no nebolo podľa názoru ústavného súdu takým konaním, ktoré by rozhodujúcim spôsobom prispelo k zisteným (pozri nasl. bod 3.3 III. časti) zbytočným prietahom v konaní.

3. 3 Ústavný súd ďalej skúmal postup okresného súdu v posudzovanom konaní z hľadiska zisťovania eventuálnych dôvodov (príčin) sťažovateľkou namietaného porušenia označeného základného práva.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že konanie v predmetnej veci od jej nápadu na okresný súd (22. decembra 1995) dosiaľ trvá vyše deväť rokov, okresný súd v merite veci dvakrát rozhodol (14. novembra 1996 a 15. februára 2001), vykonal šesťnásť pojednávanií, z toho štyri boli odročené pre neprítomnosť účastníkov a dve boli vytýčené na vyhlásenie rozsudkov (na desiatich pojednávaniach vykonal úkony smerujúce k rozhodnutiu v merite veci, napr. výsluchy svedkov, nariadenia obhliadok predmetu sporu), nariadil vykonanie znaleckého dokazovania (ktoré trvalo od vydania uznesenia o ustanovení znalca 25. februára 2000 do predloženia znaleckého posudku 18. augusta 2000 šesť mesiacov) a jeho doplnenia (v trvaní spolu dvoch týždňov), uskutočnil (5. februára 2001) obhliadku a uznesením z 27. októbra 2004 zamietol návrh sťažovateľky na nariadenie predbežného opatrenia (ktoré však bolo na základe odvolania sťažovateľky následne 30. decembra 2004 zrušené a vec vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie).

Uvedená štatistická analýza priebehu konania dokumentuje náležitú frekvenciu procesnej aktivity okresného súdu, ktorej výsledky však (najmä vzhľadom na dĺžku doterajšieho už vyše deväťročného konania v predmetnej veci) nezabezpečili realizáciu základného práva sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietahov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy.

S prihliadnutím na uvedené, ústavný súd pri hodnotení postupu okresného súdu v posudzovanom konaní zamerá svoju pozornosť najmä na obdobia:

a) od 19. mája 1997 (predloženie súdneho spisu odvolaciemu súdu) do 31. mája 1998 (jeho opätovné predloženie odvolaciemu súdu) bol súdny spis ako predčasne predložený (pre nesúlad medzi vyhláseným rozsudkom a jeho písomných vyhotovením) prvýkrát späť vrátený okresnému súdu (8. novembra 1997) a po vydaní opravného uznesenia z 26. januára 1998 opätovne zaslaný 19. mája 1998 krajskému súdu, ktorý ho však druhýkrát 20. novembra 1998 vrátil ako predčasne predložený späť okresnému súdu pre neodstránenie

už vytýkaných nedostatkov. Okresný súd následne 10. marca 1999 vydal „*opravné uznesenie*“ a súdny spis s odvolaniami doručil 31. mája 1999 krajskému súdu;

b) od 10. apríla 2001 (predloženie súdneho spisu na odvolacie konanie) do 24. apríla 2003 (doručenie uznesenia krajského súdu zo 17. marca 2003 okresnému súdu), 15. apríla 2002 bol súdny spis vrátený okresnému súdu (ako predčasne predložený) na rozhodnutie o žiadosti sťažovateľky z 9. apríla 2001 o ustanovenie právneho zástupcu.

Okresný súd po vrátení spisu rozhodol 23. apríla 2002 o znalečnom, požiadal sťažovateľku o predloženie dokladov o jej osobných a majetkových pomeroch a 5. júna 2002 opätovne predložil súdny spis krajskému súdu, a to na rozhodnutie o sťažovateľkinej námietke zaujatosti z 13. marca 2001. V nadväznosti na to krajský súd uznesením zo 17. marca 2003 zrušil prvostupňový rozsudok z 15. februára 2001 a rozhodol, že vo veci konajúci sudca nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania predmetnej veci. Druhostupňové rozhodnutie bolo doručené okresnému súdu 24. apríla 2003.

Okresný súd v období uvedenom pod bodom a) spôsobil svojimi procesnými pochybeniami predĺženie konania o dva roky a v období uvedenom pod bodom b) okrem procesného pochybenia sa zaoberal úkonmi nesmerujúcimi k rozhodnutiu vo veci samej, čím spôsobil predĺženie konania o ďalšie dva roky, teda okresný súd v období trvajúcim spolu štyri roky nevykonával také úkony, ktoré by smerovali k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľka počas súdneho konania nachádza. Postup okresného súdu v uvedenom období kvalifikuje ústavný súd ako postup, ktorého dôsledkom boli zbytočné preťahy v konaní [dôvodnosť právneho názoru ústavného súdu potvrdzuje aj odôvodnenie rozhodnutí krajského súdu, ktorými boli zrušené rozsudky okresného súdu č. k. 8 C 196/95-91 zo 14. novembra 1996 a č. k. 8 C 196/95-263 z 15. februára 2001, t. j. pre rozhodovanie na základe nedostatočne zisteného skutkového stavu (pozri bližšie body 46 a 85 II. časti odôvodnenia tohto nálezu)].

Podľa názoru ústavného súdu občianske súdne konanie, ktoré trvá tak dlho, ako je tomu v danej veci, možno už len na základe jeho posúdenia v globále považovať za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy. Takáto zdĺhavosť konania

totiž predlžuje stav právnej neistoty dotknutej osoby do tej miery, že sa jej právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (mutatis mutandis I. ÚS 39/00, I. ÚS 66/03).

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

4. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietáhov, pretože vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je žiadnou garanciou toho, že okresný súd nebude pokračovať v nečinnosti v napadnutom konaní.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľka žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 500 000 Sk, ako kompenzáciu „za nemajetkovú ujmu ... z dôvodu neprimeranej dĺžky konania, spočívajúcu v pocitoch nespravodlivosti, nezákonnosti a beznádeje“. Keďže iba konštatovanie porušenia označeného základného práva nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľku, ústavný súd uznal za dôvodné priznať jej finančné zadosťučinenie, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu považuje za primerané vo výške 40 000 Sk.

Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľka žiadala priznať trovy jej právneho zastúpenia vo výške 9 338 Sk.

Úspešnej sťažovateľke vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátkou. Advokátka vykonala tri úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastupovania, písomné podanie (sťažnosť) z 29. novembra 2004 a vyjadrenie zo 4. apríla 2005. Odmena určená podľa § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“) z výpočtového základu (§ 1 ods. 3 vyhlášky) 13 602 Sk vo výške 1/3 predstavuje 4 534 Sk za jeden úkon. Celkové trovy za dva úkony vykonané v roku 2004 teda predstavujú 9 068 Sk a spolu s režijným paušálom ku každému úkonu (136 Sk v zmysle § 19 ods. 3 vyhlášky) sumu 9 340 Sk. Za tretí úkon vykonaný v roku 2005 prislúcha odmena (v zmysle § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, t. j. 1/6 výpočtového základu 15 008 Sk) 2 501 Sk, čo predstavuje spolu s režijným paušálom 150 Sk sumu 2 651 Sk. Odmena advokátke za poskytnuté právne služby v konaní pred ústavným súdom predstavuje spolu sumu 11 991 Sk. Keďže sťažovateľka uplatnila náhradu trov jej právneho zastúpenia v sume 9 338 Sk, ústavný súd jej žiadosti vyhovel.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. apríla 2005

